

Jan Řičař (1894 - 1978)

Jan Řičař

19. 4. 1894 - 22. 4. 1978

Bratr kazatel Jan Řičař, zakladatel pardubického sboru BJB a jeho dlouholetý kazatel, se narodil v Zámrsku u Vysokého Mýta ve věřící katolické rodině. Vyučil se strojním zámečnickem a vystudoval Průmyslovou školu strojní v Pardubicích. Měl značné technické nadání, ale Bůh mu určil jinou cestu.

Již jako student se v roce 1914 setkal v Pardubicích v malé skupince věřících s kazatelem Františkem Pokorným, misijním pracovníkem pražského sboru BJB. Jeho kázání na senzitivního Jana hluboce zapůsobila, začal horlivě studovat Bibli a o dva roky později (v roce 1916) byl i se svou snoubenkou Marií Janebovou pokřtěn v pražském sboru BJB kazatelem Józou Novotným.

Brzy nato vedl Jan Řičař v pardubickém obecnství, které se stalo již kazatelskou stanicí, pravidelná nedělní shromáždění.

V roce 1917 se s Marií Janebovou oženil a měli spolu čtyři děti: Kristoslava (1920), Dagmar (1922), Martu (1924) a Jana (1939).

Začátkem roku 1918 byl Jan Řičař povolán na vojnu a po návratu v roce 1919 nastoupil do zaměstnání jako technik ve strojírenském závodě. Za krátký čas se však rozhodl věnovat plně službě evangeliu Kristovu.

Na výzvu dr. J. Rushbrooka, sekretáře Světového svazu baptistů, který v roce 1919 navštívil Československo, začal Jan Řičař soukromě studovat bohosloví. Po absolvování misijního kurzu ve Švýcarsku na misijním semináři na Crischone a po složení kazatelských zkoušek v říjnu 1921 byl Jan Řičař na konferenci Jednoty v Praze ordinován na kazatele a bylo mu nabídnuto místo na kazatelské stanici v Pardubicích.

Tato stanice byla v roce 1922 vyčleněna z pražského sboru a stala se samostatným sborem. Bratr Jan Řičař se s nadšením, s energií jemu vlastní a s využitím svých organizačních schopností dal do práce.

Jan Řičař se zaměřil především na vybudování životaschopného sboru, ale zahájil zároveň misijní činnost i mimo Pardubice.

Dr. Józsa Novotný o něm později prohlásil:

„Je rozeným vůdcem a obratným organizátorem. Nikdo neumí tak dát dohromady sjezd, konferenci, velké shromáždění, slavnost, jako on.“

A skutečně – během dvou let se bratru Řičařovi podařilo vybudovat v Pardubicích sbor, který po získání sborového domu začal žít bohatým a plným životem. Svoji činnost začala rozvíjet mládež, 25-členný pěvecký sbor, kroužek tamburašů, sesterský kroužek.

V roce 1924 měl sbor již dvě stanice (Horní Jelení a Česká Třebová), zakrátko k nim přibýly tři další (Čepy, Malé Svatoňovice, Blato). Bratr Řičař pomáhal vydatně i při zakládání sboru ve Vysokém Mýtě.

V letech 1920-1925 zajišťoval Jan Řičař v Pardubicích tisk časopisu Jednoty Chelčického, kalendáře Chelčický a prvního zpěvníku Jednoty *Bratrské písně*. Mimoto vydával až do čtyřicátých let různé traktáty pro potřeby evangelizace a pohlednice s biblickou tematikou.

Na baptistickém bohosloveckém semináři v Praze přednášel praktickou psychologii. V Pardubicích založil Kostnickou jednotu, jejímž byl dlouholetým předsedou a udržoval pravidelné styky s protestantskými církvemi i v řadě dalších měst.

Plné uplatnění svých organizačních schopností našel bratr Jan Řičař v celocírkevní práci. V roce 1937 byl zvolen místopředsedou a v roce 1939 předsedou Svazu sdružení mládeže Bratrské jednoty Chelčického (BJCH). V roce 1938 byl Jan Řičař zvolen předsedou české župy. V roce 1945 byl zvolen předsedou BJCH v Československu.

Po válce věnoval velké úsilí hospodářskému zabezpečení sborů a kazatelů s využitím tehdejších možností materiální pomoci amerických baptistů a angažoval se při řešení nemalých problémů českých reemigrantů.

Při mnohostranné a časově velmi náročné práci pro celou Jednotu však Jan Řičař nezanedbával

kazatelskou službu ve svěřeném sboru a ve stanicích.

Jan Řičař

Jeho pastorační úsilí bylo obdivuhodné svou intenzitou a vytrvalostí. Protože jeho velkým koníčkem byla medicína, zaměřoval se především na pastorační návštěvy nemocných, jimž sloužil nejen slovem Božím, ale opatřoval pro ně i zahraniční léky. Díky svému přátelství s primářem chirurgie pardubické nemocnice měl přístup i k nejtěžším případům nemocných.

Bratr Jan Řičař zároveň nikdy neztrácel kontakt s drsnou realitou života společnosti, jejímž morálním stavem, zejména v poválečném období, byl velmi znepokojen. Osudné volby do parlamentu ČSR v roce 1946 považoval za nástup totality a začátek tragédie českého národa. Únor 1948 předvídal téměř jasně.

Svémi názory se netajil, a tak na sebe brzy upoutal pozornost státní bezpečnosti. Zvláště bedlivě byly sledovány jeho zahraniční styky, zejména s americkými baptisty, takže se Jan Řičař stal jednou z prvních obětí předem naplánovaných politických procesů s představiteli protestantských církví.

bar v in Freimarken ve známkách gestundete kreditované empfangen přijal		K h	Gattung - Druh Bestimmungsland Země určení U.S.A.	Beförderungsnummer - Číslo výpravě Befördert auf - Vypraven na Leitung (Arbeitsplatz) für vedení (prac. místo) č.
Telegramm — Telegram			Leitvermerk — Instrukční název	Tag — dne Uhrzeit — hod.
Bestimmung — Aufgabenteil — Úřad adresní - podatel Nummer — Číslo Wortzahl — Počet slov Tag — Den Uhrzeit — hod.		nach — do Unterschrift podpis		
Raum für Freimarken Místo pro výplatní známky		Dienstliche Angaben — Leitweg Služební údaje — dopravní cesta		
Anschrift (der Name des Bestimmungstelegraphenamtes ist ans Ende der Anschrift zu setzen) Adresa (jméno dodacího telegrafního úřadu napíše na konec adresy)				
DR. HARRY S. T R U M A N , PRESIDENT USA, W A S H I N G T O N , DC				
Text, bzw. Unterschrift — Text, po příp. podpis the baptists of czechoslovakia beg to send their respectful greetings from their annual conference and pray the lord for his gracious guidance in your grave responsibility to secure peace among nations we are grateful to your great country for having helped by timely interence deliver our country from serfdom and materially aided us in our postwar distress america is to us a living example of true democracy and freedom which we endeavour to realise by applying the principles of christs gospel in fraternal love				
CZECHOSLOVAK BAPTIST UNION				

778 A (18-1948)

Pozdrav americkému prezidentovi Harrymu S. Trumanovi z výroční konference Československých baptistů v červenci 1947 (zdroj: Archiv bezpečnostních složek Praha)

Převrat Komunistické strany hlásící se k extrémním formám marxistické ideologie představoval ve svých důsledcích sám o sobě velký zásah do náboženského života tehdejšího Československa.

Zápas proti neuznaným náboženským skupinám na Slovensku započal na jaře 1948. Povereníctvo vnútra vydalo dne 4. května 1948 oběžník okresním národním výborům, okresním správním komisím a národním výborům v Bratislavě, Košicích a v obci Vysoké Tatry, podepsaný za povereníka Rudolfem Viktorinem. V něm se uvádělo:

Povereníctvo vnútra v Bratislave .

Číslo: 7194/5-III/2-1948.

Bratislava dňa 4.mája 1948.

Predmet: Náboženské sekty, zákaz
činnosti.

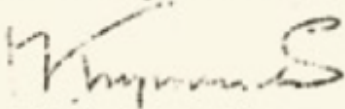
Okresným národným výborom,
Okresným správnym komisiám /DCSK/,
Národným výborom / DSK/ v Bratislave,
Košiciach a v obci Vysoké Tatry.

Bolo zistené, že na Slovensku pôsobia rôzne osoby, ktoré pod rúškom humanity, alebo sektárskej náboženskej výchovy konajú rôzne prednášky alebo schôdzky, pri čom propagujú zámerne ideologie odporujúce tunajším právnym pomerom /Např. "Svedkovia Jehovovi" a pod./.

Zakazujem preto na území Slovenska akúkoľvek takúto činnosť, najmä tiež činnosť náboženských sekt, ktoré nie sú riadne ustavené ako cirkevné náboženské obce s riadnymi úradne schválenými štatútami, a žiadam podriadené úrady, aby ju nepovoľovali, resp. nebrali na vedomie, ale aby ju netrpeli a prísne zakročovali proti osobám, ktoré ju vyvíjali.

Pokiaľ by takúto nedovolenú činnosť vyvíjali, alebo vyvíjať chceli cudzinci, sostavte ich presný soznam, ktorý som predložte na zrušenie povolenia ich pobytu, s oznámením dát a čísla povolenia resp. podanej žiadosti.

Za správnosť vyhotovenia:

Za povereníka:

pplk. Viktorín v.r.

Zákaz činnosti „náboženských siekt“ z května 1948 (zdroj: Slovenský národný archív)

O to více se v pozornosti KSČ a státních institucí bdících nad náboženským životem v zemi ocitly církve, jež měly své historické vazby na politický „Západ“. Mezi nimi hrála svou roli i Bratrská jednota Chelčického (BJCH). Vztahy státu k této církvi se od roku 1948 postupně zhoršovaly, až nakonec v letech 1952-53 stála Bratrská jednota Chelčického na pokraji ilegality.

Baptistická zotavovna v Račkovej doline, postavená svépomocí z darů a sbírek, byla otevřena v roce 1948, nesla název *Biblický domov, konferenční a misijní středisko Jednoty baptistů* – nedlouho poté byla zestátněna

Úvahy o možné likvidaci či omezení malých svobodných církví se objevují v církevní politice KSČ poměrně brzy. Již v červenci 1948 byla otázka jejich omezení konzultována se zástupci nekatolických církví:

„Na podnět dr. Huba bylo jednáno o poměru evangelických církví, zejména českobratrské církve, slovenské luteránské a slovenské reformované k drobným sektám a denominacím.

Zástupci všech těchto církví jednomyslně prohlásili, že s těmito denominacemi nepěstují žádné styky, mnoho jejich činností jim překáží a že na nich nemají žádného zájmu.

Otázka drobných denominací je z politického hlediska důležitá proto, poněvadž se tu jedná o sekty, které jsou úzce organizačně spjaty se zahraničními americkými církvemi na př. adventisté, baptisté, mormoni atd., což vyžaduje politické ostražitosti.“¹

Na přelomu čtyřicátých a padesátých let 20. století však byla prioritou církevní politiky KSČ římskokatolická církev, a tak v tomto směru žádné celorepublikově významné kroky podniknuty nebyly. Praktickým dopadem těchto raných úvah bylo nakonec „pouze“ zabavení majetku a zákaz Armády spásy a Církve posledních svatých Ježíše Krista na jaře 1950.²

Řada dalších svobodných církví se v tomto období naopak dočkala uznání státem – mezi nimi Bratrská jednota Chelčického, Církve adventistů sedmého dne (CASD) či Jednota českobratrská (dnešní Církev bratrská) – což s sebou neslo mimo jiné i konec finanční nezávislosti svobodných církví.

Tento krok, navenek prezentovaný jako zrovnoprávnění všech církví působících v Československu,

měl dokončit postupné zavádění dohledu státu nad církvemi a náboženskými společnostmi v Československu. V právní rovině se tento dohled opíral o tzv. církevní zákony z října 1949.

PRAVDA

A SLAVNÁ NADĚJE

"Jestliže vy zůstanete v Ježi mé, právě učedníci moji budete a poznáte pravdu a pravda vás vysvobodí." Jan 8, 32.

"Pravda Páně vítězí." Bratrské heslo.

Ročník—Vol. XXVII.

Chicago, Ill., v březnu (March) 1946.

Číslo—No. 3.

NA PRAHU ŽIVOTA A SMRTI.

Šest let krváceli národové celého světa a náš národ úpěl v porobě a spěl plánovitě k zániku. Nyní jet toto utrpení rázem skončeno a d'ábelské plány jsou zmařeny. Národ jása a zvedá se k novému životu.

Právě v této době radosti je však třeba si připomenouti: Že jsme vděční slavné ruské armádě, jakož i západním mocnostem za pomoc, především však jsme povinni vděčností Bohu, který zrušil rady a plány našich okupantů a odvěkých nepřátel našeho národa, chtěje nám tak prodloužit časný život ve svobodné vlasti. Chce za to býti i naším jazykem chválen a oslavován.

K tomu má přispěti každý jednotlivec, muži, ženy i děti. A jak Mu nejlépe tuto svou vděčnost prokážeme? Když se seznámíme s důkazem Jeho lásky, lásky, jež šla mnohem dále, nežli je pouhé osvobození z moci našich nepřátel. O divech Jeho nesmírné lásky dočítáme se v dědictví našich velkých předků a klenotu české literatury — Bibli Kralické, jež nám vypráví, že Bůh nás všechny tak miloval, že svého jednorozného Syna za nás v obět' na shlazení hříchů vydal. Vypráví nám, kterak se nás zmocnil hrozný nepřítel a upír lidstva, satan, ukoval nás do řetězů mnohých hříchů a zlých vášní, čímž nás strhával do časné i věčné záhuby. Byla to naočkovaná jistá smrt.

Bůh nám však v pravý čas poslal Záchrance — Pána Ježíše Krista, který po potupné smrti na kříži a slavném zmrtvýchvstání a na nebe vstoupení jako vítěz nad hříchem, smrtí a d'áblem se nám stal jediným bezpečným Spasitelem.

Podle Boží vůle má býti i náš národ seznámen s Jeho evatou vůlí a tak býti přiveden k spasitelné víře. Nechceš se nad tím pozastavit, milý příteli? Nechceš i Ty přispěti k rozmnožení Boží chvály jak na zemi, tak v nebi? Neotálej, nečekej na opozdilce, nechť jsi mezi posledními. Opatři si Bibli, čti ji se svou rodinou a pros Boha za porozumění Jeho velkých sdělení a Jeho vzácného poselství. To je jediná bezpečná cesta našeho národa i k Tvému

trvalému štěstí. I Ty máš být užitečným členem našeho národa, v jehož blízkosti je milo dlít, který rozsévá lásku a pokoj. Tot' veliký a slavný úkol nových, Božích lidí v naší osvobozené vlasti.

Nevyhledávej však pouhé povrchní náboženství, chtěj se seznámiti s Kristem jako svým osobním Spasitelem a Vykupitelem. On jediný je mocen dáti Tvé duši klid a mír, On jediný může Tvé srdce naplniti, oprostiti je od hříšných žádostí a dáti Ti sílu k novému, Božímu životu. On sám Ti přivolává; Kdo ve mne věří, má život věčný a na soud nepříjde, ale přešel ze smrti do života.

A proto věř i Ty a budeš spasen, účasten nového života. ("Posel pokoje.")

JEDEN BUDE VZAT, A DRUHÝ ZANECHÁN.

Mat. 24, 40.

Sestra Marta a sestra Elenka byly dve nerozlučné přítelky. Cokoli konaly, konaly společně. Bývaly spolu, malý stejné záujmy a chodily spolu do Domu Božieho. Jednu nedělu kazatel kázal na text: "Jeden bude vzat, a druhý zanechán." Tieto slova sa hlboko vryly do srdca a myslí oboch sestier. Rozumely dobre významu výstrahy a umieňovali si, že to nebudú ony, ktoré budú rozlúčené, ak Pán Ježiš príde, aby si vzal svojích ku sebe.

No, diabol nespí ale obchádza ako lev. Tak sa mu podarilo vlúdiť aj do izbičky, ktorú obývaly dve priateľky a sestry v Pánu. I pohádaly sa spolu a aj ostré slová padly. Jedna zo sestier mala pravdu a sestra Elenka vedela, že je to Marta, avšak stála na svojom, nechcejúc priznať porážku. Tak šly aj spať toho večera. Svedomie Elenky bolo obťažné, znekludnené. Nemohla spať. Myslou sa jej mihly slova: "Jeden bude vzat, a druhý zanechán." Keby teraz Pán Ježiš prišiel, ktorá z nich by bola vzatá a ktorá zanechaná? Nebolo pochybnosti, že by to bola ona — áno, ju by nechal Pán Ježiš tu a Martu by si vzal.

Druhý deň sa pobraly obe do mesta niečo nakupovať. Viezly sa pouličnou dráhou, sotva slovo pre-

V období mezi lety 1949 až 1951 nacházíme v materiálech *Státního úřadu pro věci církevní* (SÚC) první hodnocení baptistické církve. Vrcholní představitelé baptistů (především předseda Jan Řičař) jsou zde vesměs hodnoceni jako reakční a k novému režimu nepřátelští.³

Bratislava, 15. marca 1949.

Milovaní v Kristu !

Pokoj Boží nech je so všetkými Vami !

Cítíme za povinnosť oboznámiť Vás o niektorých veciach, týkajúcich sa našej duchovnej práci na Slovensku. Nechceme Vás obmedzovať, ale doba vyžaduje, aby sme sa podriaďovali aj našim civilným zákonom dľa Rím.kap. 13. Chceme, aby naša práca nebola nijako rušená pre našu nerozumnosť. Prosíme Vás, prijmite tieto naše pokyny s láskou. Prečítajte si ich pozorne a zariadte sa podľa nich.

1. Všetky spolky mládeže boli úradne rozpustené. Právo sdružovať mládež je ponechané SSM /sväz slov.mládeže/. Bolo nám vytknuté v orgáne tohoto sväzu, že označujeme stále hodiny sdruženia mládeže. To je akási sila zvyku. Prosíme, aby ste tak ďalej nerobili. Keďže nemáme už dľa stanov organizovanú mládež, nemôžeme ani tento názov právne používať. Výchovné hodiny v rámci sboru, bez akékoľvek organizácie mládeže sú povolené.

2. Upozorňujeme znovu na zprávu o nedelňých školách, ktorá bola uverejnená v poslednom čísle časop. Rozsievачa. Vytvorte si Nedelňé Besiedky.

3. Obežníky, alebo aj iné podnikanie je dovolené len prostredníctvom ústredia, ktoré je úradom zodpovedné za činnosť na celom Slovensku. Kurzy, sjazdy, konferencie, musia byť povolené. Pover. školstva sa žiada ústredia. Vo sboroch v diaspore môžete pestovať však vzájomné návštevy bez akékoľvek oficiality.

4. Nevydávajte nič vo sboroch, ani súkromne, čo by sa mohlo používať pri verejných shromaždeniach. Toto všetko podlieha povoleniu Pover. školstva, resp. ústrednému akčnému výboru, kde sa spoločne práve vyjednáva, aby jednotlivým denomináciám bola ponechaná možnosť vydávať pre seba časopisy a iné podniky k bohoslužebným účelom.

5. Neobjednávajúte z cudziny nič. Obmedzte aj svoju súkromnú korešpondenciu. Doba vyžaduje opatrnosti, ale aj uprímnosti.

6. Prosíme, aby ste sa vo všetkom poradili s nami. Vyjdeme Vám vo všetkom v ústrety v rámci nových predpisov a nariadení, ktoré ako praví občania musíme rešpektovať a tak sa potom nemusíme ani ničoho obávať. Sme zodpovední osobne za celú prácu na Slovensku a chceme sa smele postaviť všade. Veríme, že nielen modlitbami ale aj svojím jednaním nám pomôžete zastávať túto zodpovednosť pred úradmi i pred Bohom.

7. Naša duchovná práca bude povolená v rámci nového cirkevného zákona, ktorý má skoro vyjsť. Dľa slov p. podpredsedu vlády V. Širokého náš organizačný štatút bol postúpený na podpis.

Tieto riadky posielame Vám s prejavom lásky a s prianím múdrosti a mnoho požehnania od Pána pre Vašu prácu.

Milosť Pána Jezukrista nech je so všetkými Vami.

za:

JEDNOTU BAPTISTOV NA SLOVENSKU

M. Kešjar v. r.,
predseda.

M. Marko, v. r.
podpredseda.

Oběžník Jednoty baptistů na Slovensku z března 1949 (zdroj: Archiv bezpečnostních složek Praha)

Nelze se tomu příliš divit, neboť většina svobodných církví se v roce 1950 dočkala uzavření svých bohosloveckých seminářů. Zakázán byl tedy i seminář Bratrské jednoty Chelčického v Praze – Podolí.

Předseda baptistické jednoty bratr Jan Řičař také nejvíce protestoval, když bylo počátkem roku 1951 církvím oznámeno, že napříště nebude na církevní úrovni povolena jakákoliv práce s mládeží, mimo vyučování náboženství na školách.⁴

Príloha pre mládež

Január 1948

Číslo 1.

Nový rok — nové věci

Když jsem chodil do třetí a čtvrté třídy měšťanské školy, byl jsem znám jako největší loťr ve škole. Vždy jsem však budil dojem, jako by mně to vůbec nevadilo, ba jako bych byl se sebou spokojen. Ale v mém nitru se často vše bouřilo proti vlastnímu jednání a proti způsobu mého života. Na Nový rok jsem si sliboval, že se polepším a pak že se odevzdám Pánu Ježíši. Ale zůstalo jen při slibu. Chybil jsem. Chtěl jsem své srdce změnit já sám. Myslel jsem, že sám svou vůlí dokážu změnit svůj nepěkný život. Chtěl jsem na starém způsobu života budovat nový, lepší. To se ovšem nedařilo a mé »já« muselo ustoupit, aby Bůh mohl položit nové věci do mého života, abych mohl žít nový život — v Kristu.

Podobně je tomu v životě celého lidstva, v životě národním i v životě každého jednotlivce. Národy chtějí budovat nový řád světa, nový, pokojný život míru. Lidé však jdou stále starými cestami hřícha a jimi chtějí dojít k novým, krásným metám. Chtějí na základě starých method, dle vzoru starých smluv dojít nového věčného míru. Marně se však lidé snaží o uskutečnění sociálních, mírových, hospodářských a jiných společenských ideálů, neboť se to děje ve starém, hříšném duchu tvrdých, nesoucenných lidských srdcí. Lidstvo — národy, stejně jako každý jednatel musí si uvědomit své postavení vůči Bohu jako Tvůrci všehomíra i jako vůči spravedlivému Soudci, který má své požadavky, ale který zároveň vychází lidem vstříc,

když chtějí i na této zemi žít s Ním — Bohem.

Tyto »nové« věci, jichž je potřebovat národům — i tobě, — jsou již velmi staré, ale pro dnešek jsou stejně »nové«:

1. Nová smlouva (Jer. 31, 31). Člověk, který chce najít lepší život, musí podepsat »novou smlouvu«, která je v Kristově krvi (Mat. 26, 28; I. Kor. 11, 25). Tímto podpisem, jenž je v pokolení se a pokání před Bohem, dostává se člověk na

2. Novou cestu (Židům 10, 20) a na tuto cestu se musí dostat člověk i národ, chce-li úspěšně dojít nových životních cílů. Touto »cestou« života je Kristus sám (Jan 14, 6). V Nové smlouvě po Nové cestě může úspěšně jít jen Bohem změněné

3. Nové srdce — (Ezechiel 36, 25—27). Tvrdé neupřímné, nelaskavé a prohané srdce se změní vlivem lásky Boží, projevené v Nové smlouvě. Pak by na světě zavládl v lidstvu

4. Nový Duch — (Ezechiel 11, 19—20). Ano, na základě Nové smlouvy musí mírová politika světová, stejně jako touha po »ráji srdce« u jednotlivce, řešení sociálních problémů, tvoření lepších mezinárodních styků i tvoření hospodářského blahobytu lidstva nastoupit na Novou cestu. To je možné jedině na základě Nového srdce každého jednotlivce. Tak může zavládnout Nový Duch v životě lidstva.

Do Nového roku je třeba každému křesťanu vcházet znovu v Novou smlouvu na Novou cestu s Novým srdcem v Novém Duchu, aby lidstvo došlo Nových cílů životních. Jiříček.

Nový úsvit - příloha pro mládež časopisu Rozséváč 1947

Ani tento tlak však nepovažovali úředníci SÚC za dostatečný, a tak v roce 1952 dochází k oživení původních úvah na likvidaci svobodných církví. Jako pokusný králík pro tento postup byla vybrána CASD. Stojí také za zmínku, že oba úředníci státních orgánů - František Hub v roce 1948 a Vladimír

Ekart v roce 1952, kteří se o zákaz svobodných církví zasazovali, – byli bývalí duchovní Církve československé (husitské), kteří vstoupili do služeb státu, respektive KSČ.⁸

SÚC předložil Politickému sekretariátu Ústředního výboru KSČ materiál s názvem „*postup proti církvi adventistů*“, který byl dne 20. srpna 1952 schválen.⁹ Na základě tohoto rozhodnutí byla CASD od 1. října 1952 zakázána a její majetek byl státem zabaven.

Pouhých pět dní nato, 25. srpna 1952, vypracoval SÚC další dokument, který navrhoval použití stejných postupů jako proti CASD také proti dalším malým denominacím – Bratrské jednotě Chelčického a Evangelické církvi metodistické.¹⁰

Dokument byl podrobněji dopracován a začátkem října 1952 přibyla k seznamu společností určených k likvidaci ještě Náboženská společnost Československých unitářů.¹¹

Na rozdíl od materiálu navrhujiho zákaz adventistů neuvádí dokument žádné důvody k tomuto postupu. Návrh je založen pouze na rozhodnutí Politického sekretariátu ÚV KSČ z 20. srpna, kde se nařizuje sledovat činnost dalších náboženských sekt.

Materiál je vlastně jen dvoustránková zpráva, která stručně charakterizuje zmíněné církve a navrhuje použít vůči nim stejný postup jako proti adventistům. To potvrzuje, že SÚC vnímal úspěch s CASD jako potvrzení své politiky likvidace malých církví a chystal se ji dotáhnout do konce.

O tomto plánu byla neprodleně informována StB, stalo se tak již v září 1952.¹² Původní návrh počítal se zákazem „církví amerického původu“ od 1. listopadu 1952. Po prvních konzultacích se však proti tomuto plánovanému postupu nepochybně objevily námitky, a tak Zdeněk Fierlinger, ministr pověřený řízením SÚC, konzultuje v listopadu postup s předsedou vlády a ministrem zahraničí.

V korespondenci se obává většího rozruchu při případném zákazu baptistů a metodistů a navrhuje konzultaci se SSSR.¹³ Ministerstvo vnitra radí v lednu 1953 neohlížet se v této problematice na zahraničně politický aspekt chystaného zákazu, ale než k němu bude přistoupeno, navrhuje vyzkoušet jiné alternativy.¹⁴

Nekatolické církve byly nuceny přijmout vyhlášený „církevní zákon“ a vedoucí duchovních nekatolických církví složili v lednu a březnu 1950 slib věrnosti republice. Zejména baptističtí představitelé tento souhlas prováděli neradi. Bylo jim vytýkáno, že stojí stranou celého dění ve státě.

K. Kaplan ve své knize „*Stát a církev v Československu 1948 – 1953*“ uvádí (str. 124):

V roce 1950 měly SÚC a Bezpečnost značné obtíže s náboženskými sektami. Zpráva ministerstva vnitra z 24. ledna 1951 konstatovala zvýšenou činnost všech sekt, které se navíc vymykaly pravidelné státní kontrole. Ministerstvo proto navrhlo církevní šestce KSČ (A. Čepička, V. Kopecký, Z. Fierlinger, VI. Clementis, Vil. Široký, Jiří Hendrych) dvě opatření: větší sekty, u nichž se dalo předpokládat, že po zákazu by stejně dál vyvíjely činnost, ponechat, podřídí je kontrole SÚC a vynutit slib věrnosti představeným, menší sekty likvidovat, případně některé vedoucí osoby uvěznit. Církevní šestka KSČ souhlasila s prvním bodem, druhý zatím odmítla jako v dané chvíli nevhodný...

Vzhledem k tomu, že BJCH měla úzké spojení s americkým ústředím svazu baptistických církví, byl již v roce 1950 predestinován tvrdý postoj k BJCH a mělo být zahájeno trestní stíhání. Toto bylo odloženo na květen 1952. Časopis *Rozséváč* a *Slova života – rozvrh pro čtení Slova Božího* byly přísně sledovány a pro závadný obsah zabaveny, v roce 1950 zakázány.

časopis pre šírenie kráľovstva Božieho

ročník XXXIV., č. 10-11. 1947

Vychodí mesačne. Predplatné na rok v ČSR 50 Kčs. Predplatné pre Ameriku a Kanadu 1 dolár. Do Juhoslávie a ostatnej cudziny 50 Kčs. Vydavateľ Jednota baptistov na Slovensku. Rediguje redakčný krúžok. Zodpovedný zástupca časopisu Milan Šramov Lipt. Sv. Mikuláš. V Amerike a Kanade predplatné posielajte na adresu: Mrs. J. P. Piroch, 3125-21 Aven. South, Minneapolis 7, Minn. Novinové výplatné povolené Pov. SNR pre pošty v Bratislave zo 17. októbra 1945 č. 63.462-1/1-1945.

OBSAH:

Posledný Boží dotyk	73
Človek — Boží príbytek	75
Urážlivosť	76
Vykupení je zdarma!	77
Prímluvná modlitba	78
Na lodi Queen Elizabeth	79
Na cestách do vlasti	80
Cestou do Emaus, Svät. kon. v Kodani	81
Naši presídlenci	83
U našich presídlencov	84
Slávnostné otvrení modlitebny sboru v Ostravě	85
Čína sa hlási, Zo svet. bapt. rodiny .	87
Fond pohanskej misie, Z redakcie . .	88

PRÍLOHA PRE MLÁDEŽ:

Za slobodu	73
Sloboda kresťana, Neprší	74
Mnoho môže modlitba	75
Vše pro mládež, Premieškané príležitosti	76
Případ z jedného zákopu, Kto zvíťazí?	77
Poslaly pošly k Ježíši, O evanjelizácii	79
Vyrastli jsme z dětských střevíčků? .	80
Světá pravda	81
Hledáš pravdu?	82
Nenavráti sa prázdne	82
Len prívětivú tvár	83
Dvě výročí, Obrázek v jedálni . . .	84
Paní Jiřenka, Boh nás viděl, Změny .	85
Prorocká škola, Dopis z Ameriky . .	86
Kroměříž	86
Co sme čítali, Studujte Písmo! . . .	87

ZPRÁVY

BRAT JOZEF TOLAR ODIŠIEL. O jedného verného svedka máme menej. Odišiel k svojmu Pánovi, ktorého miloval a ktorého drahé evanjelium hlásal. Dokonal 12. septembra 1947 v Prahe, kde ako kazateľ v sbore baptistov na Vinohradoch dlhé roky pôsobil. Bol spopolnený 17. septembra za veľkej účasti členov sboru a priateľov a bratstva z iných cirkví. Bol prítomný br. Dr. Křenek s manželkou, brat kazateľ Urbánek a iní. Pri tejto príležitosti hovorili: brat Dr. Jindřich Procházka, senior Lanštlák, Dr. Barták, kazateľ Štifter, kazateľ Kubát, br. Kolátor, brat Tomeš a brat kaz. Ján Ričar, predseda Jednoty baptistov v ČSR. Odišiel verný svedok Boží, vždy verný, poctivý, obetavý a zbožný služobník Pánov. Nehľadal svojich vecí, ale Božích. Počuli sme o ňom, ako otcovsky napomínal a vyučoval svojho času na našom seminári v Prahe seminaristov, ktorí s obzvláštnou láskou na neho spomínajú. Tieto spomienky sú nevädňúce kvety jeho kresťanského charakteru a zostanú nielen v dobrej pamäti, ale sa budú šíriť ako dobrý vplyv výchovy v celej našej Jednote.

Bělá pod Bezdězem.

Neboj se, o malické stádece...

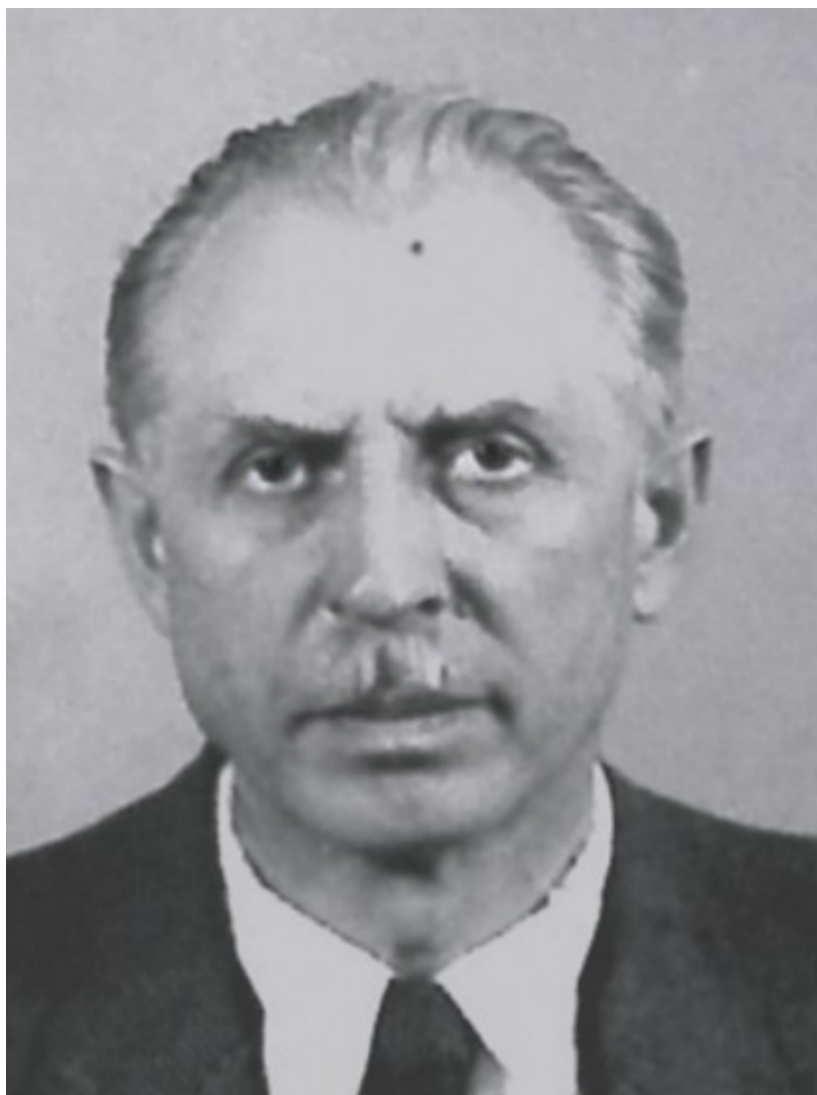
Dne 14. září prožili jsme v našem sboru v Bělé pod Bezdězem požehnané, radostné chvíle. Pán vyslyšel naše modlitby a po-

Časopis československých baptistů Rozséváč 1947

Dr. J. Procházka, ředitel semináře BJCH, byl bez udání důvodů suspendován. Seminář BJCH byl v té době součástí bohoslovecké fakulty Komenského při Karlově universitě. Rovněž i postoj SÚC k BJCH byl velmi kritický.

Perzekuce baptistů si však nakonec našla jinou cestu. V roce 1952 započalo rozsáhlé zatýkání baptistických kazatelů, které bylo o rok později zakončeno dvěma soudními procesy. Soudní či administrativní perzekuce dolehla na všechny stávající kazatele, a tak se vlastně Bratrská jednota Chelčického stala po této stránce nejvíce pronásledovanou legálně fungující církví v Československu.

Prvním zatčeným byl Vl. Jelínek, student bohosloveckého semináře, v březnu 1952. Na základě jeho výpovědi byl 20. 5. 1952 zatčen Jan Řičař, jako první ze 13 našich kazatelů souzených za protistátní činnost v politickém procesu v roce 1953.

Jan Řičař

foto Archiv bezpečnostních složek Praha

Jan Řičař byl fingovaně telefonicky pozván na SÚC do Prahy, kde byl na nádraží zatčen. Autem byl opět odvezen zpět do Pardubic, kde probíhaly výslechy nejen jeho, ale i ostatních obviněných. [Dr. Jindřich Procházka](#) byl zatčen 3. 6. 1952, [Cyril Burget](#) 25. 6. 1952 a Michal Kešjar 11. 6. 1952.

Michal Kešjar

foto Archiv bezpečnostních složek Praha

O tom, že celý zásah proti baptistické církvi byl předem připravován, svědčí postoj SÚC, který s postupem StB plně souhlasí, aniž by bylo provedeno vyšetřování a obvinění soudem potvrzeno. Žádá novou volbu předsedy BJCH, svolání konference sborů BJCH s volbami nového ústředního výboru BJCH.

Ačkoli probíhalo teprve vyšetřování obviněných, byly Ústředí BJCH a celostátní konference sborů BJCH dne 12. 12. 1952 vyzvány k odsouzení zatčených:

„Propůjčili se k činnosti, která neměla a nemá nic společného s náboženstvím a s církevním životem...”

Dokladem totalitní atmosféry ve státě je vynucený postoj konference BJCH, kterým byli odsouzení Řičař a Procházka prohlášeni za nepřátele lidovědemokratického zřízení, zbaveni svých funkcí a vyloučení z církve, ačkoliv vyšetřování obviněných teprve začínalo.

V archivech se nepodařilo najít dokument, který by objasňoval to nejdůležitější: proč a za jakých okolností procesy začaly? Tato stránka věci tedy zůstává neobjasněná, s jistotou lze pouze konstatovat, že zatýkání baptistických kazatelů v roce 1952 bylo součástí zmíněného stupňujícího se tlaku na svobodné církve.

Zda tyto procesy nějak souvisely s jejich chystaným zákazem, je sporné. Zdeněk Fierlinger dal

souhlas k zatčení Jana Řičaře 2. června 1951, tedy před tím, než byl odsouhlasen zákaz CASD a než vznikl návrh na zákaz dalších menších církví a unitářů.

Také je patrné, že tato iniciativa nepřišla ze SÚC. Na druhou stranu si SÚC mohl touto cestou připravovat silný argument pro prosazení zákazu baptistické církve. Zatýkání bylo sice také iniciováno orgány ministerstva vnitra, mohla mu však předcházet určitá koordinace s SÚC, ač ji v pramenech nenalezneme.

Vyšetřování bylo prováděno v místnostech Krajské správy Státní bezpečnosti v Pardubicích. Obvinění byli umístěni v celách tohoto zařízení a jednotlivě voděni k výslechu, který prováděl vyšetřovatel (referent, „orgán“). Ve většině případů to byl strážmistr Zdeněk Tichý, podporučík Červený a velitel oddělení Vlad. Spáčil.

Vyšetřování probíhalo od zatčení do 2. dubna 1953, kdy byly sepsány protokoly s obviněnými. Obvinění byli vyslýcháni na základě listinného materiálu a korespondence zajištěné u nich v soukromých i církevních místnostech Ústředního výboru BJB v Praze XII.

Protože doklady o smyšleném vyzvědačství nebyly v odebrané materiálu zjištěny, byly „orgánem“ upravovány do prováděných protokolů tak, aby to vyšetřujícím vyhovovalo. Vina nebyla nikdy dokazována na základě písemných dokladů, ale dle vynucených výpovědí formulovaných „orgánem“. Nikdo provedení viny nezkoumal, ani jí nedokazoval.

„Obžalovaní se přiznali, že v dopisech do USA bylo hovořeno o náboženských věcech a mezi řádky, žel byly vpisovány Špionážní zprávy...“

Tato obvinění nebyla nikdy prokázána! Byla pouze vynucena osobním přiznáním. Celý proces byl zaměřen politicky. Hlavní vinou bylo „zlehčování a pomlouvání KSČ a SSSR“.

Při vyšetřování si vyšetřující museli uvědomovat, že obecné údaje o průmyslu a zemědělství, které kazatelé sdělovali, neměly odbornou úroveň a hloubku, protože kazatelé nebyli odborníci v ekonomice a neměli ani potřebné vědomosti.

Přítěžující okolností bylo, že vyšetřování vychvalovali americký způsob života, demokracii a kapitalistické zřízení. Věrnost demokratické republice dokazují i studentem Jelínkem rozšiřované letáky „Věrní zůstaneme“.

Proti obžalovaným byla použita i různá smyšlená obvinění z let před únorem 1948 (z roku 1933 a z období 2. světové války). Informace, které byly do USA zasílány, měly charakter vysloveně sociálně – náboženský. Celý proces byl protináboženský, měl pošpinit církev a její učení.

Jan Řičař (fotografie ze spisu – Archiv bezpečnostních složek Praha)

Při prohlídce u Jana Řičaře byly zabaveny potraviny (konzervy) a látky, které byly určeny pro výstavbu tábora mládeže v Kačerově. Po skončení procesu byly tyto zabavené věci veřejně vystaveny s označením, co všechno dovedli církevní činitelé shromažďovat.

Na vyšetřovaného byl vyvíjen morální nátlak, kterému marně vzdorovali, až podlehli. O zdravotním stavu vyslýchaného svědčí podpis na protokole osobního spisu Jana Řičaře v porovnání s ostatními jeho podpisy.

VI. Jersák se nemohl zúčastnit přelíčení, protože byl v té době v ústavu pro duševně choré (následek vyšetřování). Konfrontace byly prováděny bez svobodného projevu vyšetřovaného formou předem připravených otázek a odpovědí, které museli vyšetřovaní číst. Výpověď dr. Jindřicha Procházky ukazuje, jak si StB odpovědi formulovala, takže neodpovídaly skutečnosti.

Vyšetřovací protokoly svědčí o použití psychického či fyzického násilí, čímž se spis řadí spíše k politickým procesům let padesátých, než že by připomínal obdobné procesy s kazateli a laiky malých denominací. V protokolu podepsaném Dr. Jindřichem Procházkou se dozvídáme:

„Od svého mládí jsem se pohyboval a vyrůstal v měšťácké společnosti, která ve mně vychovala nepřítele dělnické třídy. V roce 1908 stal jsem se vyznavačem náboženského baptistického učení a později při studiu v Americe a Anglii dostal se do vlivu představitelů americké baptistické církve. Po celou dobu trvání předmnichovské republiky pracoval jsem ve funkci ředitele baptistického semináře v Československu pod vedením amerických baptistických předáků proti revolučnímu hnutí dělnictva a stál jsem v řadách nepřátel Sovětského svazu...”

...Bell¹⁷ řekl všem přítomným, že zprávy, které jsou odesílány do Ameriky, přebírá Ústředí světového svazu baptistů a dává je americké vládě. Dále kazatele informoval, že na základě těchto informací provádějí americké vládní kruhy hospodářskou blokádu Československa a řídí ji ve státech, které jsou jim po této stránce podřízeny. Řekl nám, že baptistická církev v Československé republice je ve skutečnosti vysunutou pozicí americké vlády, zvláště pro případ, kdyby došlo k válečnému konfliktu se Sovětským svazem. Kazatelé k celému vyjádření Bella neměli připomínek a s jeho požadavky souhlasili...

... Otázka: To tedy znamená, že jako věrný sluha amerických kapitalistů jste byl ochoten za dolary

prodat svoji vlast i čest.

Odpověď: Ano. Doznávám.

Otázka: Co společného měla baptistická církev a její náboženské vyznání s vaší protistátní činností?

Odpověď: Náboženským vyznáním jsme kryli protistátní činnost, která měla zničit lidově demokratické zřízení v Československu a celá církev sloužila válečným štváčům a pracovala proti zachování světového míru.¹⁸

V podobném duchu se nesou také výpovědi ostatních vyšetřovaných, které nahrazují nouzi důkazního materiálu, již vyšetřovací spis vykazuje. Ani po vynucených přiznáních nenechali úředníci orgánů ministerstva vnitra nic náhodě a pečlivě byl zinscenován také samotný soudní proces. Přípravný materiál pro veřejný proces ukazuje, co bylo jeho účelem:

„Soudním přelíčením jest sledováno ukázati široké veřejnosti, k jakým účelům zřídili si američtí imperialisté Bratrskou jednotu baptistů již v roce 1919, kdy se do naše státu šířilo pod vlivem Velké říjnové revoluce v Sovětském svazu revoluční hnutí proti kapitalistickým vykořisťovatelům. Proces ukáže také, jak si američtí imperialisté zachovali baptistickou církev jako svoji residenturu až do roku 1945, kdy svými dolary opět plně oživil její činnost proti nově utvořenému lidově-demokratickému československému státu. Pracujícím Pardubického kraje i v celostátním měřítku přinese přelíčení ukázkou toho, jakým způsobem američtí imperialisté budují z náboženských církví a sekt v našem státě nepřátelská protistátní centra a tvoří si z nich opěrné pozice pro své válečné cíle.“¹⁹

Do čela Bratrské jednoty Chelčického byl záhy po zatýkání kazatelů postaven jako zmocněnec baptistický laik Václav Tomeš.

Jisté tedy prozatím zůstává, že Státní bezpečnost (StB) zatčením předsedy Jana Říčaře zahájila akci „Kazatel“, která vyústila v červnu 1953 v odsouzení předsedy Jana Říčaře (18 let), ředitele bývalého baptistického semináře Jindřicha Procházky (12 let), sekretáře církve Cyrila Burgeta (7 let) a kazatele Michala Kešiara (5 let).¹⁶

Tento proces se velmi podstatně liší od druhého procesu s baptistickými kazateli, ale i od obdobných procesů s darbisty (Křesťanské sbory) a adventisty, a to nejen výší trestů, ale především vedením vyšetřování. Vzhledem k tomu, že bylo vzneseno obvinění ze špionáže, vyšetřování v procesu se „skupinou Procházka Jindřich a společníci“ vedli zřejmě zaměstnanci StB a ne běžní vyšetřovatelé.

Proces se konal 26.-27. června 1953 v Chrudimi a senát pardubického krajského soudu uznal všechny obviněné vinnými z trestného činu vyzvědačství. Proces byl sledován a komentován v duchu výše uvedených citací také denním tiskem.²⁰ Díky pozdějším amnestiím byly všechny tresty zkráceny a žádný nebyl odpykán v plné míře.

Tento proces nebyl jediným soudním řízením s baptistickými kazateli. Několik dní po uzavření výše popsané kauzy, dne 17. července, byl Krajským soudem v Pardubicích vynesen rozsudek nad devíti kazateli ve vyšetřování případu proti „Marešovi Vladislavu a společníkům“. ²¹ V něm padly tresty odnětí svobody od jednoho roku (A. Strapoň) do čtyř let (V. Mareš). Tresty již nebyly vzneseny na základě špionáže, ale na základě trestného činu „sdružování proti republice“. ²²

Protože bratr Jan Říčař byl v Pardubicích velice známou osobností a uznávanou morální autoritou, nadto ještě ve funkci předsedy Jednoty, dala si STB na jeho případu zvlášť záležet. Byl obžalován pro špionáž a rozvracení republiky a odsouzen do žaláře na osmnáct let.

Po osmi letech věznění byl vězeň pro Krista Jan Řičař jako těžce nemocný podmíněně propuštěn. Po dlouhé rekonvalescenci se jeho zdravotní stav poněkud zlepšil, takže se mohl alespoň v omezené míře věnovat pastorační práci a činil tak ještě sedmnáct let.

Bratr kazatel Jan Řičař odešel na věčnost rok po smrti své manželky a věrné spolupracovnice na Božím díle. Zemřel 22. 4. 1978 v Pardubicích ve věku 84 let.

Poznámky.

¹ Národní archiv (NA), Státní úřad pro věci církevní (SÚC), karton 2, signatura 49, Komise pro církevní a náboženské otázky při ÚAV NF, zápis ze schůze 16. 7. 1948.

² NA, SÚC, karton 29, inv. č. 96, zápisy ze 17. 2. 1950, 7. a 9. 3. 1950.

³ NA, SÚC, karton 30, zprávy z 17. 10. 1950 a 16. 12. 1950. V druhé zprávě je konstatováno, že největší problémy mezi protestanty působí adventisté a baptisté.

⁴ NA, Ústřední akční výbor Národní fronty, karton 37, záznam z porady zástupců nekatolických církví a zástupců ČSM 2. 2. 1951.

⁵ NA, SÚC, karton 24, inv. č. 94.

⁶ NA, SÚC, karton 26, Zápis z 25. porady 2. 7. 1952, dokument T 368/52-S z 3. 7. 1952 „Návrh na změny v malých denominacích“.

⁷ NA, SÚC, karton 23, zápis z 6. porady u náměstků 22. 11. 1950, bod 3.

⁸ Jejich tvrdost vůči ostatním nekatolickým církvím, kterou zaznamenala i StB, byla zřejmě jednou z příčin, proč oba úředníci v letech 1952–53 úřad opustili. Viz Archiv bezpečnostních složek (ABS), H-153 – objektový svazek „Státní úřad církevní“, str. 35.

⁹ NA, Ústřední výbor KSČ (ÚV KSČ), Politický sekretariát, sv. 36, arch. j. 110/3.

¹⁰ Správní archiv Ministerstva kultury ČR, 49d Adventisté, 0/1969.

¹¹ Archiv ministerstva zahraničních věcí (AMZV), GS – A, kabinet 1945–1954, krabice 80.

¹² ABS, A2/1 – 388, zn. KM-3098 K/52 z 30. 9. 1952.

¹³ AMZV, GS – A, kabinet 1945–1954, krabice 80, č. j. 48/PT-/52 z 25. 11. 1952.

¹⁴ Tamtéž, dopis z 9. 1. 1953.

¹⁵ NA, SÚC, karton 2, sig. 45, materiál pro 7. poradou kolegia 12. 2. 1953 – „výhledový plán práce SÚC na rok 1953 na podkladě 10 bodů s. K. Gottwalda“.

¹⁶ ABS, Č. j. A-B/4-V-847/601-53.

¹⁷ Dr. Edwin A. Bell z American Baptist Foreign Mission Society.

¹⁸ Č. j. A-B/4-V-847/601-53. Dokumentační materiál na oznamovanou skupinu PROCHÁZKA Jindřich a společníci, podsvazek.

¹⁹ ABS, A 2 1-1635, dokument č. j. B/4-V- 847/601-53 z 9. 4. 1953 s názvem „Akce Bratrská jednota baptistů“ – souhlas k veřejnému přelíčení“, str. 5.

²⁰ Např. Svobodné slovo a Rudé právo z 30. 6. 1953.

²¹ ABS, Č. j. B/4-V-852/601,53, arch. č. V 1020. „Skupinový spis státněbezpečnostního vyšetřování proti Marešovi Vladislavu a společníkům“.

²² Viz Sbírka zákonů republiky Československé, ročník 1950, vydáno 18. 6. Trestní zákon ze dne 12. 7. 1950, str. 225.

Prameny:

- Jan Vychopeň, Jaroslav Smílek, Vlastimil Pospíšil: *Kazatelé BJB*, 2005
- Jiří Piškula: *Na pokraji propasti – Bratrská jednota Chelčického v letech 1952-1953*, Evangelický týdeník – Kostnické jiskry příloha čísla 36-7/2008
- Kristoslav Řičař: *PROCES S ČINITELI BRATRSKÉ JEDNOTY BAPTISTŮ R. 1953*, Zprávy Klubu přátel Pardubicka, ročník 1997, číslo 11-12.

- Paměť národa, ročník IX 3, 2013

[Štěpán Křivánek](#)

Článek je součástí [Baptistické encyklopedie](#) a je průběžně doplňován a aktualizován.

Poslední aktualizace 23. 4. 2021

Můžete také navštívit naši facebookovou stránku [Baptisté - Česká republika](#) nebo facebookovou skupinu [Zpravodaj baptistických sborů](#)